

Nieuwe VCA (versie 2008/05) Toelichting

Vijfde versie van de VCA checklist : VCA 2008/05

Het was een moeilijke bevalling maar de nieuwe VCA, de vijfde versie inmiddels al, (versie 2008/05) is eindelijk een feit. De nieuwe VCA versie is ontstaan na een intensieve dialoog tussen de verschillende betrokkenen. Niet alle wensen en commentaren zijn hierbij gehonoreerd, maar het uiteindelijke resultaat ligt er nu. Bij de VCA 2008/05 gaat het, in tegenstelling tot vorige updates, niet enkel om inhoudelijke aanpassingen. Ook op het procedurele vlak wijzigt er heel wat.

Eén positieve uitkomst is het behoud van een uniform systeem dat bovendien recht doet aan de verschillende werksituaties waarin het systeem gebruikt wordt. Naast de bestaande VCA* en VCA** geeft het nieuw ingevoerde certificatieniveau VCA petrochemie een extra mogelijkheid om de juiste eisen voor de juiste situatie te stellen.

Voor alle certificatieniveaus is het ongevalsfrequentiecijfer (IF cijfer) niet langer een uitsluitingscriterium, maar wordt het vanaf nu gebruikt als indicator voor verbetering. De rapportageverplichting blijft wel bestaan. Daarnaast worden ook andere indicatoren ingevoerd (inspecties, observaties, onveilige handelingen en situaties).

Voor zelfstandigen die als onderaannemer werken, is een aangepaste procedure voorzien.

Er is natuurlijk ook inhoudelijk flink geschaafd aan de vragen en minimumeisen. Meest in het oog springend is de invoering van een verplichte "last minute risk analysis" (LMRA) voor alle VCA-bedrijven. De LMRA (of stopmoment of start werk analyse) is een praktisch beheersinstrument om ervoor te zorgen dat werknemers inzicht hebben in de risico's en preventiemaatregelen op hun eigen werkplek. De LMRA is een korte risico-analyse, die zich tussen de oren afspeelt. D.m.v. een korte screening van alle veiligheidsaspecten op de werkplek – in de "laatste minuut" vóór aanvang of hervatting van het werk – dient een werknemer zelf te bepalen of alles gekend en onder controle is en het werk veilig kan aanvangen en wordt het veiligheidsbewustzijn versterkt. De LMRA vraag is een integrale mustvraag die overigens niet hoeft te leiden tot bijkomende administratieve lasten. Een LMRA vereist géén papier en dit onderdeel hoeft alleen bij de locatiebezoeken geverifieerd te worden. In de VCA handleiding zal de LMRA duidelijk worden geïntroduceerd.

Voor VCA* bedrijven is de verplichting van een beleidsverklaring en van het houden van VGM overleg (toolboxmeetings) komen te vervallen. Ook de verplichtingen ten aanzien van noodplan en milieupreventie zijn verminderd.

De rapportage van de audit bevindingen is transparanter voor de aannemer. Naast de standaardgegevens wordt van de auditor gevraagd om van een aantal aangeduide minimumeisen een beoordeling en onderbouwing van de bevindingen te geven. Vervolgens moet de auditor ook per vraag en per hoofdstuk nagaan of wel is voldaan aan de basisdoelstelling van die vraag of dat hoofdstuk. Hiervoor moet hij altijd een inhoudelijke onderbouwing geven. De huidige onderbouwing van alle minimumeisen komt daarmee te vervallen.

Zoals gezegd is de VCA petrochemie een nieuwe variant. Deze versie wordt gekenmerkt door de volgende punten:

- ketenaanpak, d.w.z. dezelfde VCA eisen gelden voor aannemers én onderaannemers en specifiek het borgen van de VCA-eisen op de werkvloer bij onderaanneming
- gestructureerde beoordeling en selectie van onderaanneming
- uitsluitend gebruik maken van een VCU gecertificeerd uitzendbureau
- een VGM gedragsprogramma.

Vergelijking VCA* - VCA - VCA petrochemie**

VCA (Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers) is een certificatieproces waarbij een certificatie-instelling op basis van een doorlichting van het bedrijf en zijn werklocaties nagaat of de aanvrager voldoet aan de beoordelingscriteria voor certificatie van VCA. Binnen VCA worden nu drie certificatieniveaus onderscheiden.

VCA*

Gericht op de directe beheersing van VGM tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer, zonder inschakeling van onderaannemers.

VCA**

Gericht op de directe beheersing van VGM tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer, alsmede op de VGM-structuur (o.a. VGM-beleid, VGM-organisatie en verbetermanagement).

VCA petrochemie

Gericht op de directe beheersing van VGM tijdens het uitvoeren van werkzaamheden op de werkvloer, op de VGM-structuur (o.a. VGM-beleid, VGM-organisatie en verbetermanagement), alsmede op specifieke aanvullende eisen voor de petrochemie.

Het criterium voor certificatie is verschillend volgens het certificatieniveau. Zoals voorheen bevat de checklist van VCA "mustvragen" (*/**/petrochemie) en "aanvullende vragen" (c). Een vraag wordt enkel positief beoordeeld, indien aan alle minimumeisen en de doelstelling, behorende bij die vraag, is voldaan.

VCA* bevat nog enkel mustvragen. VCA** en VCA petrochemie bevatten eisen verdeeld over mustvragen en aanvullende vragen. De vragen zijn identiek, alleen zijn er een groter aantal van die vragen verplicht voor VCA petrochemie. VCA** telt dan weer meer aanvullende vragen. Zowel voor VCA** als voor VCA petrochemie moet minimaal voldaan zijn aan de helft van die aanvullende vragen. Inhoudelijk is er dus een sterke overlap van vragen van VCA*, VCA** naar VCA petrochemie. Daarmee kunnen alle VCA** bedrijven de ontwikkelingen in de petrochemie volgen, maar zonder een verplichting tot het petrochemie certificaat. De onderstaande tabel maakt en ander duidelijk.

Niveau	Vragen	Inhoud	Certificatienorm
VCA*	24 VCA* mustvragen	Eisen op de werkvloer	Alle VCA* mustvragen
VCA**	24 VCA* mustvragen 9 VCA** mustvragen 14 aanvullende vragen Totaal = 47 vragen	Eisen op de werkvloer + organisatie-eisen	Alle VCA** mustvragen Min. 6 aanvullende vragen Totaal = 39 vragen
VCA petrochemie	24 VCA* mustvragen 9 VCA** mustvragen 10 VCA petrochemie mustvragen (1) 4 aanvullende vragen Totaal = 47 vragen	Eisen op de werkvloer + organisatie-eisen + specifieke eisen petrochemie	Alle VCA petrochemie mustvragen Min. 2 aanvullende vragen Totaal = 45 vragen

(1) 10 aanvullende vragen van de VCA** worden mustvragen voor de VCA petrochemie

Toepassingsgebied voor VCA*, VCA en VCA petrochemie**

VCA was en is bedoeld voor bedrijven die werkzaamheden uitvoeren met verhoogd risico in een risicovolle omgeving (werkzaamheden in fabrieken, installaties, werkplaatsen en projectlocaties), zoals:

- werktuigbouwkundige activiteiten
- elektrotechniek en procesbesturing
- bouwkundige werkzaamheden
- civiele techniek
- overige technische diensten, zoals:
 - isolatie
 - steigerbouw
 - industrieel reinigen
 - stralen, conserveren, schilderen
 - verticaal transport
 - enz.

Waar VCA* primair bedoeld is voor onderaannemers en VCA** voor hoofdaannemers heeft ook VCA petrochemie een specifieke doelgroep. VCA petrochemie is bedoeld voor bedrijven of organisatorische onderdelen daarvan die werkzaamheden verrichten aan (petro-) chemische installaties. Het is dus absoluut niet zo dat elke hoofdaannemer werkzaam in de (petro-) chemie het VCA petrochemie certificaat moet hebben. Het gaat vooral om die bedrijven die én met onderaanneming werken én grotere complexe projecten onder handen nemen aan de (petro-) chemische installaties. Voor opdrachtgevers die aan hun aannemers het VCA petrochemie certificaat willen gaan vragen zal een specifieke richtlijn opgesteld worden met randvoorwaarden voor het opleggen van het certificaat en voldoende tijd voor de aannemers om een aantal nieuwe elementen van de VCA petrochemie te ontwikkelen en te introduceren (vermoedelijk tot 1 januari 2010).

Wanneer welk VCA certificaat van toepassing is in de petrochemie en overige sectoren wordt duidelijk gemaakt in onderstaand schema:

Werkzaamheden in de sectoren petroleum en chemie (petrochemie)			
	Monodisciplinair Routinematig Weinig complex Beperkt van omvang	Multidisciplinair Niet enkel routinematig Redelijk complex Omvang redelijk	Multidisciplinair Niet routinematig Complex Omvang groot
Geen inschakeling onderaannemers	VCA*	VCA**	
Met inschakeling van onderaannemers	VCA**	VCA**	VCA petrochemie
Huiscontractor Huisaannemer	VCA* / VCA**	VCA petrochemie	VCA petrochemie
Werkzaamheden in de overige sectoren			
	Monodisciplinair Weinig tot redelijk complex Beperkt tot redelijk van omvang Geen inschakeling onderaannemers	Multidisciplinair Redelijk complex tot complex Omvang redelijk tot groot Met inschakeling van onderaannemers	
	VCA*	VCA**	

Opmerking: zowel voor VCA** als voor VCA petrochemie moet de aannemer “projecten” omschreven hebben en ook projecten verwezenlijken.

Inwerkingtreding en overgangsmatregelen

De VCA 2008/05 is in Nederland begin oktober 2008 verschenen. In België – onder Belac accreditatie – zal de VCA 2008/05 verschijnen en voor certificatie kunnen gebruikt worden in december. Het Uitvoerend Comité van Deskundigen VCA heeft de voor België aangepaste procedures goedgekeurd op 24 november 2008. Het checklistgedeelte is identiek aan dat van Nederland.

Dit is de timing:

- Publicatie: 18 december 2008
- Certificatie volgens 2008/05 mogelijk vanaf publicatie
- Contracten afgesloten met certificatie instellingen (onder Belac) voor 1 februari 2009 mogen nog gebaseerd worden op de VCA 2004/04 (met dien verstande dat na 1 augustus 2009) geen VCA certificaten meer mogen worden verstrekt op basis van VCA versie 2004/04)
- Vanaf 1 februari 2009: alle contracten met certificatie instellingen (onder Belac) worden afgesloten op basis van de VCA 2008/05
- Vanaf 1 augustus 2009: alle initiële en herhalingsaudits te gebeuren op basis van de VCA 2008/05
- De tussentijdse audits gebeuren op basis van de VCA versie waaronder de initiële of herhalingsaudit uitgevoerd werd

- Uiterlijk vanaf 1 augustus 2012: alle VCA-bedrijven moeten geauditeerd zijn op basis van de VCA 2008/05.

De bedrijven die beschikken over een VCA* of VCA** certificaat behouden een geldig certificaat tot het einde van de geldigheidsdatum (3 jaar na uitreiking).

Gebruik van VCA, VCO en VCU

Het VCA systeem van een aannemer kan alleen maar goed werken als ook de opdrachtgever zijn verplichtingen nakomt en zijn VGM-zaken goed op orde heeft. Hiervoor is een VGM Checklist Opdrachtgevers (VCO) uitgebracht. De (niet geaccrediteerde) VCO heeft betrekking op het VGM beheersysteem van de opdrachtgever betreffende de bij de opdrachtgever werkzame aannemers en hun medewerkers. Van opdrachtgevers die hun aannemers de verplichting opleggen VCA gecertificeerd te zijn, mag redelijkerwijze worden verwacht dat zij zelf een VGM beheersysteem hanteren dat minimaal overeenkomt met de uitgangspunten van VCA en dat voldoet aan de eisen zoals vastgelegd in de VCO. Dit geldt in het bijzonder voor opdrachtgevers die VCA petrochemie eisen voor specifieke werkzaamheden.

Voor uitzendorganisaties, die personeel leveren aan bedrijven die werkzaamheden uitvoeren met en/of onder verhoogd risico, is de VCU (VG Checklist Uitzendorganisaties) bedoeld.

Voor projectbureaus, die werkzaamheden doen uitvoeren met verhoogd risico, is de niet-geaccrediteerde VCO bedoeld.

Informatie

Het checklistgedeelte van de nieuwe VCA (de vragen) kan geraadpleegd worden op de website van de vzw BeSaCC-VCA (www.vca-besacc.be). De volledige uitgave in brochurevorm kan besteld via de webwinkel op de website.

Bijlage : Matrix certificatieniveaus

	HOOFDSTUK 1 – VGM-BELEID EN -ORGANISATIE, BETROKKENHEID VAN DE DIRECTIE	*	**	P
1.1	Heeft het bedrijf een VGM-beleidsverklaring?		•	•
1.2	Is er een veiligheids- en gezondheidsfunctionaris aangesteld binnen het bedrijf?	•	•	•
1.3	Bestaat er een VGM-structuur in de organisatie?		•	•
1.4	Worden leidinggevenden beoordeeld op veiligheid, gezondheid en milieu?		☐	☐
1.5	Is directie actief betrokken bij VGM?		•	•
1.6	Vindt beoordeling door de directie plaats betreffende het voldoen aan de VCA-eisen?	•	•	•
1.7	Wordt een doelstelling geformuleerd en opgevolgd met betrekking tot IF verzuimongevallen?	•	•	•
1.8	Worden VGM-doelstellingen geformuleerd en opgevolgd?		☐	•
	HOOFDSTUK 2 – VGM-RISICOBEBEER			
2.1	Heeft het bedrijf een actuele VGM-risico-inventarisatie en –evaluatie ?	•	•	•
2.2	Vinden taakrisicoanalyses plaats?	•	•	•
2.3	Worden LMRA's uitgevoerd vóór aanvang van werkzaamheden?	•	•	•
2.4	Worden de juiste persoonlijke beschermingsmiddelen gratis ter beschikking gesteld, onderhouden en omgeruild?	•	•	•
	HOOFDSTUK 3 – OPLEIDING, VOORLICHTING EN INSTRUCTIE			
3.1	Beschikken alle medewerkers over vakopleiding en ervaring gerelateerd aan de door hen uit te voeren werkzaamheden?	•	•	•
3.2	Hebben alle operationele medewerkers een diploma, attest of certificaat “Basisveiligheid VCA”?	•	•	•
3.3	Hebben alle operationele leidinggevenden een diploma, attest of certificaat “Veiligheid voor Operationeel Leidinggevenden VCA”?	•	•	•
3.4	Hebben alle medewerkers specifieke kennis en kunde gerelateerd aan door hen binnen het bedrijf uit te voeren specifieke risicovolle taken of werkzaamheden in een risicovolle omgeving?	•	•	•
3.5	Bestaat er een bedrijfseigen VGM-voorlichting en -instructie?	•	•	•
3.6	Bestaat er een adequate procedure voor het correct beheren en invullen van het veiligheidspaspoort, indien een veiligheidspaspoort wordt gehanteerd?	•	•	•
3.7	Vindt communicatie over VGM-zaken plaats zonder taalbelemmeringen?	•	•	•
3.8	Hebben de medewerkers kennis van de interne regels/procedures van de opdrachtgevers?	•	•	•

	HOOFDSTUK 4 – VGM-BEWUSTZIJN			
4.1	Is er VGM-overleg binnen het bedrijf?		•	•
4.2	Heeft het bedrijf een programma voor het verbeteren van het VGM-bewustzijn en VGM-gedrag?		☐	•
	HOOFDSTUK 5 – VGM-PROJECTPLAN			
5.1	Hanteert het bedrijf VGM-projectplannen?		•	•
5.2	Worden de medewerkers geïnstrueerd over de inhoud van het VGM-projectplan?		•	•
5.3	Worden de medewerkers van onderaannemers geïnstrueerd over de inhoud van het VGM-projectplan?		•	•
5.4	Wordt het VGM-plan ter bespreking aangeboden aan de opdrachtgever?		☐	•
5.5	Is er een veiligheids- en gezondheidsfunctionaris aangesteld per project?		☐	•
	HOOFDSTUK 6 – MILIEUZORG			
6.1	Worden er voldoende preventieve milieumaatregelen genomen gericht op het voorkomen van bodemverontreiniging en op afvalstoffenbeheer?	•	•	•
6.2	Is er een milieufunctionaris aangesteld binnen het bedrijf?		☐	☐
	HOOFDSTUK 7 – VOORBEREIDING OP NOODSITUATIES			
7.1	Is het bedrijf voorbereid op effectief optreden in geval van noodsituaties?	•	•	•
7.2	Hebben de in noodsituaties verantwoordelijke medewerkers binnen dat bedrijf een passende opleiding ontvangen?		☐	☐
	HOOFDSTUK 8 – VGM-INSPECTIES			
8.1	Worden periodiek werkplekinspecties uitgevoerd door operationeel leidinggevenden?	•	•	•
8.2	Vindt er een trendanalyse plaats van bij inspecties geconstateerde tekortkomingen?		☐	•
	HOOFDSTUK 9 – BEDRIJFSGEZONDHEIDSZORG			
9.1	Worden medewerkers voor specifieke functies en/of bij tewerkstelling op specifieke werkplekken, mede op basis van geïnventariseerde risico's, beoordeeld op medische geschiktheid?	•	•	•
9.2	Ligt op basis van geïnventariseerde risico's (blootstelling) vast, voor welke functies werknemers periodiek een medisch onderzoek moeten ondergaan?	•	•	•
9.3	Worden medewerkers in de gelegenheid gesteld om de dienst voor bedrijfsgezondheidszorg te raadplegen?		☐	☐
9.4	Voert het bedrijf een beleid om na een ongeval aangepast werk te bieden?		☐	•

	HOOFDSTUK 10 – AANSCHAF EN KEURING VAN MATERIALEN, ARBEIDSMIDDELEN EN PBM				
10.1	Worden VGM verantwoorde materialen, arbeidsmiddelen en PBM aangeschaft?	•	•	•	
10.2	Worden arbeidsmiddelen en PBM periodiek gekeurd?	•	•	•	
	HOOFDSTUK 11 – INKOOP VAN DIENSTEN				
11.1	Wordt bij onderaanneming zeker gesteld dat op de werkvloer aan alle van toepassing zijnde VCA-eisen wordt voldaan?		☐	•	
11.2	Vindt gestructureerde beoordeling en selectie plaats van regelmatig ingeschakelde onderaannemers op basis van de VGM-prestaties?		☐	•	
11.3	Worden voor risicovol werk uitzendkrachten via een VCU-gecertificeerde uitzendorganisatie ingeleend?		☐	•	
	HOOFDSTUK 12 – MELDING, REGISTRATIE EN ONDERZOEK VAN INCIDENTEN				
12.1	Heeft het bedrijf een procedure voor het melden en registreren van ongevallen met en zonder verzuim?	•	•	•	
12.2	Vindt er onderzoek plaats van ongevallen met en zonder verzuim/werkverlet?	•	•	•	
12.3	Wordt bij het onderzoek van ongevallen een onderzoekmethode gehanteerd?		☐	•	
12.4	Heeft het bedrijf een procedure voor het melden en registreren van bijna-ongevallen en/of incidenten?		•	•	
12.5	Vindt er onderzoek plaats van bijna-ongevallen en/of VGM incidenten?		•	•	
	Totaal				
		Mustvragen	24	33	43
		Aanvullende vragen	-	14	4